

Online Aktivizm Araçları Yoluyla Oluşturulan Etkilerin Metafor Kullanılarak Açıklanması

Örnek Olay İncelemesi: “İnternetime Dokunma” Eylemi

Nuray Yılmaz Sert¹

Özet

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler sosyal hayatın her alanında dönüştürücü bir etkiye neden olmuştur. İnsanların iletişim şekilleri, davranış biçimleri, alışkanlıkları vs. teknolojiye paralel olarak değişim göstermiştir. Dolayısıyla İnternet kullanımının tüm dünyada hızla yaygınlaşması aktivist hareketlerin biçimini de etkilemiştir: Gerçek yaşam alanındaki eylemler sanal ortama taşınmıştır. Günümüzde, bir sorunla ilgili kamuoyunu bilgilendirmek, harekete geçirmek ve örgütlemek için aktivistlerin İnternetin sağladığı imkanlardan etkin olarak yararlandıkları gözlemlenmektedir. Tüm bu gelişmeler doğrultusunda bu çalışma, İnternetle birlikte hayatımıza giren online aktivizm kavramıyla sınırlandırılmıştır. Çalışmanın amacı; online aktivizm sürecinde kullanılan araçların neler olduğunu, hangi amaçla kullanıldıklarını ve oluşturdukları etkileri açıklamaya yöneliktir. Bu amaç bağlamında araştırmanın sorunsalı; kavramların, olgu ya da olayların anlaşılmasını kolaylaştırdığı için hayatın çeşitli alanlarında kullanılan metaforlardan yararlanarak online aktivizm yoluyla oluşturulan etkileri ve bu etkiler arasındaki farklılıkları ortaya koyabilmektir. Araştırma yöntemi olarak, literatür taraması yapılmıştır. İlk bölümünde online aktivizmle ilgili kavramsal ve içeriksel açıklamalara yer verilirken ikinci bölümde sınıflandırılan online aktivizm araçlarının amaçları ve etkileri metaforik benzetimlere dayanılarak açıklanmaya çalışılmıştır. Son bölümde ise, “İnternetime dokunma” eylemi, ilk iki bölümdeki veriler ışığında örnek olay olarak incelenmiştir. Genel olarak çalışmanın sonucunda, online aktivizmde kullanılan farklı araçların farklı etkiler oluşturduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Online Aktivizm, Metafor, “İnternetime Dokunma” Eylemi

Explanation Of The Effects Created Through Online Activism Tools By Using Metaphor

Case Study: “Don’t Touch My Internet” Action

Abstract

Developments in communication technologies have caused a transformative effect on all areas of social life. People’s communication patterns, way of behavior, habits, etc... have changed correspond to changes in technology. In consequence, the rapid proliferation of Internet usege around the world has also influenced the way of activist movements: Real-life actions have been moved to the virtual platform. Nowadays it is observed that activists benefit effectively from the opportunaties provided by the Internet to inform the public about a problem, awake and organize them. In line of this developments this study is limited to the concept of online activism which

¹ İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı’nda Doktora Öğrencisi

came into our life with Internet. Aims of this study is to explain; the tools used in the process of online activism, the which purposes they are used for and the effects they creates. In the context of this objective, the problematic of the research is to present the effects created through online activism and the differences between these effects by utilizing metaphors used in various fields of life to simplify the understanding of concepts, phenomena or events. Research method is literature review. While in the first chapter giving conceptual and contextual explanations about online activism, in the second chapter the effects of classified online activism tools are tried to explain on the basis of metaphorical simulations. In the last chapter, the action of “Don’t Touch My Internet” is examined as a case study in the light of datas get from the first two chapters. In general as a result of this study, it is seen that different tools used in online activism creates different effects.

Keywords: Online Activism, Metaphor, Action of “Don’t Touch My Internet”

Giriş

Teknolojik gelişmeler toplumsal yaşamın her alanını olduğu gibi iletişim alanını da derinden etkilemiştir. Özellikle iletişim teknolojilerinin gelişimi her türlü bilgiye daha ucuz ve hızlı erişimi kolaylaştırırken, farklı toplumlarla ya da bir toplumdaki farklı kesimlerle iki yönlü ve interaktif bir iletişim geliştirebilmek için aktivistlere yeni fırsatlar sunmaktadır. Dolayısıyla 2000'lerin başlarında İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte ekonomik, sosyal ya da politik anlamda bir değişiklik gerçekleştirme amaçlayan hareketlerde online aktivizmin etkin olarak kullanıldığı, bu bağlamda gerek yurt dışında gerek ülkemizde gerçek yaşam alanındaki eylemleri destekleyen ya da sadece online olarak yürütülen bir çok aktivist hareketin mevcut olduğu görülmektedir.

Günümüzde insanlar toplumsal sorunlara karşı daha duyarlı hale gelmiştir ve buna bağlı olarak aktivizm konusu da daha ciddi olarak ele alınıp tartışılmaya başlanmıştır. Çok genel anlamıyla hakların korunması ve şartların iyileştirilmesiyle ilgili olan aktivizm, ortak çıkarları tehdit eden bir sorunu çözebilmek adına gönüllü olarak örgütlenmiş bir grup insanın, kamuların dikkatini çekmek ve soruna neden olan uygulamaları etkileyebilmek ya da istenilen yönde değiştirebilmek için yürüttükleri mücadele olarak tanımlanabilir. Aktivizm, sorunları kamuoyunun gündemine taşıyıp gerekli düzenlemelerin yapılması için hükümet, medya organları ve diğer kaynakları birer baskı aracı olarak kullanmaktadır. Dolayısıyla bir tehdit unsuru oluşturdukları için aktivist gruplar stratejik kamular olarak değerlendirilmektedirler. Bu nedenle aktivizm kavramı iletişim disiplini içinde giderek önem kazanan bir konudur.

Online aktivizmle sınırlandırılan bu çalışmanın amacı; online aktivizm araçlarını, bu araçların kullanım amaçlarını ve oluşturdukları etkileri açıklamaya yöneliktir. Çalışmada kuramsal yapının oluşturulması için araştırma yöntemi olarak literatür taraması kullanılmış, yurt içinde ve yurt dışında konu ile ilgili çalışmalar incelenmiştir. Bu incelemeler ışığında elde edilen veriler, üç ana bölüm altında yorumlanmaktadır. Birinci bölümde, aktivizm ve online aktivizm kavramlarının tanımlanmasına ayrıca İnternetin hayatımıza girmesiyle gelişen online aktivizmin aktivistlere sunduğu imkanların neler olduğuna değinilmiştir. İkinci bölümde, öncelikle online aktivizmin araçlarını yönelik olarak bir sınıflandırmaya gidilmiş ve kullanım amaçlarına değinilmiştir. Daha sonra bu araçların oluşturduğu etkiler ve bunlar arasındaki farklılıklar metaforik benzetimlere başvurulacak açıklanmaya çalışılmıştır. Metaforların, sembol ve şekiller yoluyla soyut bir kavram, olgu ya da olayı somut bir boyuta taşıyarak anlamlaştırma sürecini kolaylaştırmaya yaraması bu makalenin çıkış noktasını oluşturmaktadır. Son bölüm olan üçüncü bölümde ise, örnek olay incelemesi olarak "İnternete dokunma" eylemi, bu araştırmanın amacı ve ilk iki bölümde yer alan veriler doğrultusunda analiz edilmiştir.

1. Aktivizm Kavramı ve Online Aktivizm

Aktivizm, insanların yaşamlarında değişim yaratmayı amaçlayan her türlü -bireysel ya da toplumsal, kamusal ya da gayri resmi- beşeri etkinliği ifade etmektedir (Bayat, 2006: 18). Gönüllü olarak örgütlenmiş bir grup insanın ortak çıkarları tehdit eden bir problemi çözebilmek için gösterdikleri koordineli çabalar "aktivizm" olarak tanımlanırken (Kim ve Sriramesh, 2009: 88) bu çaba içinde bulunan aktörler ise "aktivist" olarak adlandırılmaktadır. Grunig vd.'ne göre aktivist bir kamu; eğitim, uzlaşma, ikna, baskı ya da güç taktikleri kullanarak başka kamu ya da kamuları etkilemek üzere örgütlenmiş iki ya da daha çok insanın oluşturduğu gruptur (Grunig vd., 2002: 446). Daha geniş bir tanımlamayla; bireylerin, kurumların ya da hükümetlerin sergilediği yanlış, hatalı ya da zararlı sonuçları olduğuna inanılan davranışlara karşı gerçekleştirilen eylemlere aktivizm, bu eylemlerde bulunan kişilere aktivist denilmektedir (John ve Thomson, 2003: 3). Aktivist gruplar çoğunlukla hayvan hakları, insan hakları, çocuk hakları, yaşam hakkı vb. tek bir konu üzerinde odaklanmaktadır (Deegan, 2007: 4). Offe, bu tür örgütlenmelerin belirli bir amaç için bir araya gelmiş, içerisinde geniş bir meşruiyet ve inanç çeşitliliğine izin veren "bir tek mesele ittifakı" ya da "tek sorun grupları" olarak algılandıklarını belirtmektedir (Offe, 1999: 65).

Yukarıdaki tanımlamalardan yola çıkarak aktivizmin, sorunlu ya da haksız olduğu düşünülen bir durumla ilgili olumlu yönde bir değişim yaratmak amacıyla gönüllü olarak bir araya gelen bireylerin ortak mücadelesi olduğu sonucuna ulaşmak mümkündür. Clarke ve Wilson insanların gönüllülük gerektiren gruplara katılmalarının nedenini üç farklı özendiriciye bağlamaktadır. Bunlar (Aktaran Costantini, 1984: 81):

1. Maddiyata yönelik özendiriciler: Para ya da parasal değeri olan maddi ödülleri kapsamaktadır.
2. Dayanışma duygusuna yönelik özendiriciler: Bir grubun üyesi olmaktan kaynaklanan, sosyalleşme ve sosyal saygınlık kazanma fırsatı gibi manevi ödülleri kapsamaktadır.
3. Amaca yönelik özendiriciler: Bir grubun kişisel olmayan ve ulusal çıkarları içeren örneğin kamu politikasıyla ilgili amaçlarıdır.

Aktivist gruplara katılım genelde amaçsal (politik) nedenlerle olmaktadır (Grunig, 1997: 19). Başka bir anlatımla aktivistlerin kişisel anlamda maddi ya da manevi kazanımlar için değil ortak çıkarlara yönelik bir amacı gerçekleştirmek için örgütlenen gruplar oldukları görülmektedir. Bir politikacı ya da gazeteciye yazılan mektuplar, telefon kampanyaları, dilekçeler, sivil itaatsizlik eylemleri, gösteri ve mitingler, grev ve boykotlar soruna neden olduğu düşünülen hedef organizasyon üzerinde baskı uygulamak için aktivist grupların başvurduğu geleneksel aktivizm yolları arasındadır.

Mankovski'ye göre (2004: 226), aktivizm, olan bitenin daha ilgi uyandıran bir görüntüsünün oluşmasına neden olmaktadır. Aktivistler, bu "olan bitenle" yani sorunla ilgili daha fazla insanı haberdar edebilmek ve kamuoyu oluşturabilmek için teknoloji ve teknolojinin sağladığı avantajlardan faydalanmaktadırlar. Bu bağlamda tarım ve sanayi devriminden sonra üçüncü bir devrim olarak nitelendirilen İnternet ya da daha geniş tanımlamayla iletişim teknolojilerinde ortaya çıkan hızlı gelişmeler sonucu (Güzel, 2006) hayatımıza giren ve farklı kaynaklarda siber-aktivizm, İnternet aktivizmi ya da Web aktivizmi olarak adlandırılan online aktivizm de günümüzde etkin olarak başvurulan yeni aktivizm yollarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Online aktivizm ya da siber-aktivizm genellikle, aktivizmin çeşitli formları için İnternet iletişimi teknolojilerinin kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Akin, 2011: 39). Günümüzde uluslararası insan hakları grupları, sivil toplum kuruluşları, diğer siyasi kuruluşlar, geleneksel olmayan medya kuruluşları, yurttaş gazetecileri, çevre grupları ve çeşitli halk hareketleri online aktivizmin en az bir formunu kullanmaktadırlar (<http://find.galegroup.com/gic/docRetrieve.do?inPS=true&searchPageType=BasicSearchForm&prodId=GIC&docId=CP3208520316&userGroupName=gale>)

Online aktivizmin yeni olmasına rağmen etkin olarak kullanılmasının nedeni İnternetin sağladığı çeşitli imkânlardır. Rheingold, alternatif ve daha demokratik haberlerin toplanması ve dağıtımını; yurttaşların demokratik toplumu ilgilendiren konuları görüşmeleri için sanal kamusal alanların yaratılması ve kolektif eylemlerin organize edilmesi açısından İnternetin sunduğu fırsatların önemli olduğunu vurgulamaktadır (Aktaran Sayımer, 2008: 39). Bu fırsatları aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür;

1. İnternet aktivistlere bilgi ve deneyimlerini paylaşabilecekleri ucuz ve erişilebilir bir platform sunmaktadır (Thomas,2003:118). Anaakım medya araçlarıyla seslerini duyuramayan aktivistler İnternet sayesinde daha kısa sürede, daha az maliyetle ve daha az çaba sarf edilerek kitleleri harekete geçirebilmektedirler (Raymond, 2003: 220). Dolayısıyla İnternet, anaakım medyada yer almakta zorlanan aktivistler için alternatif bir ortam sunmaktadır.
2. Gazete, radyo ve televizyona göre daha hızlı olarak haberlerden haberdar olma olanağı sunmanın ötesinde İnternet, geleneksel medya araçlarındaki tek yönlü iletişim yerine etkileşimli yani interaktif iletişimi ve çoktan-çoğa modelini (many- to- many) gündeme getirmiştir (Gürcan ve Batu,2001). Başka bir ifadeyle, etkileşim özelliği sayesinde grupların aynı anda karşılıklı iletişimini, tıpkı yüz yüze bir iletişimde olduğu gibi kolaylaştırmaktadır (Timisi, 2003: 26).

3. İnternet zaman ve mekândan bağımsız, çok uluslu olma özelliğine sahiptir (McCougher ve Ayers, 2003: 5). İnternet, teknik özellikleri aracılığıyla diğer iletişim teknolojilerinden ayrılarak zaman ve mekan sınırlarından bağımsız birey-birey ve birey-grup iletişimine izin vermektedir (Timisi, 2003: 26). Böylelikle İnternet bağlantısı olan her yerde, istenilen her hangi bir anda birçok katılımcı ve farklı aktivist grupların aynı platformda bir araya gelmesine olanak sağlamaktadır.

Yeni medya ve ilerici taban hareketlerinin birlikte nasıl bir sinerji oluşturduğunun ortaya konulması açısından, 1990'ların başında Meksika'nın Chiapas bölgesindeki yerlilerden oluşan Zapatista hareketi, İnternet kullanımının erken dönemdeki başarılı örneklerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Kahn ve Kellner, 2001: 87). 1993 yılında İnternet ve faks yoluyla Meksika Hükümeti'ne karşı bir deklarasyon yayınlayan örgüt; mücadelelerinin iş, toprak, barınma, yiyecek, sağlık, eğitim, bağımsızlık, özgürlük, adalet, barış, kültür, bilgi, güvenlik, yolsuzlukla mücadele ve çevrenin korunmasıyla ilgili olduğunu açıklamışlardır. Bu tür örgütlenmelerde o güne kadar görülen alışılmış formların dışında bir yol izleyen Zapatistalar, bazı imtiyazlar sağlayabilmek, reformların hayata geçirilmesi konusunda hükümete baskı kurabilmek ve ayrıca uluslararası destek sağlayabilmek amacıyla İnternet gibi modern medya araçlarından yararlanmışlardır. Yayınlanan deklarasyonun ardından Meksika Hükümeti'nin isyanı bastırabilmek için harekete geçmesi üzerine Zapatistalar İnternet üzerinden mesaj atarak, insanlardan Hükümet'e bombardımanı durdurması yönünde baskı yapmalarını rica etmişlerdir. Böylelikle sorun uluslararası kamuoyunun gündemine taşınmıştır. Konuyla ilgili gelen faks, elektronik postalar, telefonlar etkili olmuş ve nihayetinde Meksika Hükümet'i saldırıları kesip müzakereleri başlatmıştır (Straubhaar ve Larose, 2008: 517).

Sonuçta tüm özellikleriyle birlikte günümüzde artık yaygın kullanım aşına da sahip olan İnternet teknolojisi, toplumsal sorunların tartışıldığı yeni bir alan olarak online aktivizmin ön plana çıkmasına neden olmuştur. Başka bir anlatımla, İnternetin sunduğu imkanlar aktivist hareketlerin biçimini de etkilemiş, imza kampanyaları, sivil itaatsizlik eylemleri, gösteriler, protestolar vb. eylemler gerçek yaşam alanından sanal ortama taşınmıştır.

Online aktivizmin, hedef kitleye İnternet üzerinden ulaşabilmek için kullandığı araçların sınıflandırılmasında farklı kaynaklarda farklı parametreler kullanılmıştır. Örneğin İnternet temelli hareketleri siber-aktivizm olarak adlandıran Langman ve Moris; "net ile" ve "nette" gerçekleştirilen eylemler olmak üzere ikili bir ayrıma gitmektedir. Bunlardan ilkiyle kastedilen İnternetin bir araç olarak kullanılması, ikincisiyle kastedilen ise İnternetin sosyal bir alan olarak kullanılmasıdır. Siber-aktivizmin aracı olarak İnternet: 1)Ağlararası iletişim, 2)Sermaye ve bilgi akışı, 3)Alternatif medya, siber-aktivizmin alanı olarak İnternet ise: 4)Hacktivizm, 5)İnternetin yapılandırılması ve 6)Online topluluklardır (Langman ve Morris, 2011).

1. Ağlararası iletişim: İnternet yeni örgüt ve eylemlere olanak tanıırken, var olan mücadelelere erişimi kolaylaştırmakta ve bu hareketlerin genişlemesini sağlamaktadır. Günümüzde birçok hareket çeşitli yollarla online olarak örgütlenmektedir.

2. Sermaye ve bilgi akışı: İnternet temelli ekonomik faaliyetler; yerel sermaye havuzlarının, kredi birliklerinin ve kamu mallarının koordine edilmesi, sermayenin büyütülmesi, dağıtımı, yönetimi vb. süreçleri içermektedir. Ayrıca eylem örgütlerinin veri tabanları ve bağlantıları örgütlerarası ağların oluşmasına ve ittifakların kurulmasına olanak tanımaktadır.

3. Alternatif medya: Sosyal eylem örgüleri; Web siteleri, sohbet odaları, e-posta listeleri vb. gibi İnternet araçlarını, üyeleriyle iletişim kurabilmek, onları bilgilendirmek ve üye sayısını arttırmak için kullanılmaktadır. Bu alternatif bilgi kaynağı merkezîyetçi olmayan küresel bir ağırdır ve kontrol ya da sansüre tabi çok az konu mevcuttur.

4. Hacktivizm: Doğrudan siber-aktivizm olarak adlandırılan hacktivizm, e-teknolojinin aktivistler tarafından bazı küresel örgüt ya da sanayi kuruluşlarına karşı yıkıcı bir araç olarak

kullanmasıdır. Siber-aktivistler, çeşitli kurumları elektronik sivil itaatsizlik yoluyla protesto etmektedirler. Örneğin; Web sitelerinin aşırı yoğunluktan çökmesine yol açan sanal oturma eylemleri gibi.

5. İnternetin yapılandırılması: İnternetin yapılandırılması ve İnternete erişimi aktivizmin konuları arasındadır. Birçok savunuculuk grubu ve yasal girişim, İnternet ve ağ erişiminin düzenlenmesini amaçlamaktadır. Örneğin; Özgür Yazılım Hareketi, bilgi kaynaklarının kamuya açık olması için çaba göstermektedir.

6. Online topluluklar: Çevrimiçi forumlar yoluyla ortak çıkarlar etrafında organize olmuş "sanal topluluklar" günümüzde büyük bir çeşitlilik göstermektedir. Siber-alandaki İnternet temelli bu sanal toplulukların maddesel alanda gerçekliklerinin olup olmadığı birçok araştırmacı tarafından tartışma konusu olsa da bu konudaki yaygın görüş; online ağlar üzerinden kurulan kişilerarası bağların sosyal yaşamda birçok fırsatlar sağlayan ilişkiler kurma açısından gerçekliklerinin kesinlikle var olduğu yönündedir.

Online aktivizmi çıkarlar doğrultusunda güdülenmiş İnternete dayalı hareketler olarak tanımlayan Vegh tarafından yapılan sınıflandırmanın ise, daha ziyade online aktivizmin amacına yönelik olduğu görülmektedir. Vegh online aktivizmi; farkındalık/savunuculuk, örgütlenme/harekete geçme, eylem/tepki olmak üzere üç kategoriye ayırarak ele almaktadır (Vegh, 2003: 72) :

1. Farkındalık/Savunuculuk: Kamusal farkındalık sağlayan bilgiye erişim, geleneksel iletişim kanallarının genellikle güç sahipleri tarafından kontrol edilmesi nedeniyle, önceden oldukça zor olurken günümüzde İnternet aktivistlere alternatif haber ve bilgi kaynağı olarak hizmet sunmaktadır. İnternette yer alan haber ve bilgiler çoğunlukla anaakım kitle medyasında yer almayan, eksik ya da yanlış yer alan olay ve sorunlar üzerinde odaklanmaktadır. Web sitelerini ziyaret ederek ya da farklı türlerdeki e-posta dağıtım listelerine katılarak İnternet üzerinden bilgi edinilebilmektedir. İnternet üzerinden bilgi dağıtımının aktivizm için bir diğer önemli etkisi de; daha sonra örgütlenme ve seferber olma amacı için kullanılacak dağıtım ağlarının oluşmasıdır. Bu bilgi dağıtım ağları muhalif online toplulukların oluşmasında/oluşturulmasında da yaygındır. Bu topluluklarının iki rolü vardır. Bunlardan ilki; özellikle demokratik olmayan ülkelerde yasaklanan bir haberin iletilmesi için kanal oluşturmaktadırlar. İkinci olarak ise; kapalı otoriter rejimlerde meydana gelen insan hakları ihlalleri ya da sansür gibi konularla ilgili açık bir tartışma ortamı sağlamaktadırlar.

2. Örgütlenme/Seferberlik: Seferberlik açısından İnternet üç farklı şekilde kullanılmaktadır. İlk olarak İnternet, çevirim dışı bir eylem için çağrı aracı olarak kullanılabilir. Örneğin, belirli bir yer ve zamandaki bir eylem için e-posta ya da web sitesi yoluyla çağrı yapmak gibi. İkinci olarak İnternet, normalde çevirim dışı olan fakat çevirim içi gerçekleşmesi halinde daha etkili olabilecek bir eyleme çağrı aracı olarak kullanılabilir. Örneğin, bir meclis üyesine elle yazılmış bir mektup yerine e-posta yoluyla mektup yollamak gibi. Üçüncü ve son olarak İnternet; sadece çevirim içi gerçekleştirilebilecek bir eyleme çağrı olarak kullanılabilir. Örneğin, toplu spam postaları göndermek gibi.

3. Eylem/Tepki: Bu son kategori online saldırıları kapsamaktadır. Online saldırılar üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; diğerlerinden ayrı olarak gerçekleştirilen siber saldırılar, tanımlanmış bir anlaşmazlığın parçası olarak koordineli şekilde gerçekleştirilen siber kampanyalar ve karşılıklı katılımı sürdürülen siber savaşlardır.

2. Online Aktivizm Araçlarının Oluşturduğu Etkilerin Metafor Kullanılarak Açıklanması

Metafor; bir fikri, obje ya da eylemi, bir sözcük veya deyim yoluyla, herhangi bir duruma benzeterek ifade etme biçimidir (Palmer ve Lundberg, 1995: 80). Metaforlar benzerlikler arasında ilişki

kurmaktadır. Başka bir anlatımla metafor, bir kavramın onunla bir yönden benzerliği olan başka bir kavramla anlatılmaya çalışılmasıdır (Çelikten, 2005:228). Kavramların birbirine benzerlikleri az olabilir ama birini çok iyi tanıyor olmak ikincisini daha iyi anlama olanağı sağlamaktadır (Ocak ve Gündüz, 2006: 295).

Metaforlar, kavramların, olgu ya da olayların anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla hayatın çeşitli alanlarında kullanılmaktadır. Bu çalışmada, çeşitli çalışmalardan yola çıkarak öncelikle online aktivizmin araçlarına yönelik aşağıdaki tabloda görüldüğü şekilde bir sınıflandırma yapılmış ve bu araçlar yoluyla oluşturulmak istenilen etkiler metaforik benzetimlere başvurularak açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca açıklamalarda çeşitli örnek olaylardan da faydalanılmıştır.

ONLINE AKTİVİZM	Online Aktivizmin Araçları	Kullanım Amaçları	Metaforik Benzetimleri
Doğrudan Araçları	Web Siteleri	Bilgilendirmek	Farkındalık Etkisi
	Hacktivism	Dikkat çekmek	
	Zincir E-Postalar	Tepki oluşturmak	Domino Etkisi
Dolaylı Araçları	Online İmza Kampanyaları	Daha fazla kişiye ulaşmak	Kartopu Etkisi
	Sosyal Medya	Haberlerin yayılmasını sağlamak	Kelebek Etkisi

Tablo 1: Online Aktivizmin Araçları, Kullanım Amaçları ve Metaforik Benzetimleri

1. Web Siteleri: “Bugünlerde hepimiz hareket halindeyiz” diyen Bauman, bedensel olarak yerinde olan insanların bile bu kapsama girdiğini savunmaktadır. Bauman’a göre; “Çoğumuz yerini yurdunu değiştirir; taşınırız ya da yuvamız olmayan yerlere ve oradan da başka yerlere gideriz. Bazılarımız ise seyahat etmek için dışarı çıkmaya gerek duymaz: Web sayfalarında ışık hızıyla, bir oraya bir buraya koşturabilir...” (Bauman, 2005: 89-91). WWW, Web ya da W3 (World Wide Web), “global ağ” terimi, dünyanın her yerindeki “Web sunucuları” adı verilen binlerce bilgisayarda kayıtlı milyonlarca dosyadan oluşan bir bütündür. Web üzerinden pek çok bilgi kaynağına kolayca erişmek mümkündür (Sayımer, 2008; 27). Web üzerindeki sayfa ve hizmet bütününe ise, Web sitesi denilmektedir (Wikipedia). Web sitelerinin aktivizme sağladığı temel yararlar;

- bir sorun hakkında kamuoyunu hızlı biçimde bilgilendirmek,
- offline ve online örgütlenmelere temel oluşturmak,
- gerçek yaşam eylemlerini sanal ortamda desteklemek ve
- çeşitli örgütlerle toplum arasında bağlar kurulmasını kolaylaştırmaktır.

Örneğin; 2002 yılından beri faaliyet gösteren “www.campusactivism.org”, dünya genelindeki aktivistlerin bir kampanya başlatmak, kaynakları paylaşmak, olayları duyurmak ve ağlar kurmak için kullanabildiği etkileşimli bir Web sitesidir. Bu Web sitesi üzerinden var olan bir kampanyaya katılmak, kendi kampanyanız için kaynak sağlamak, gerçekleştirecek etkinlikler hakkında bilgi edinmek ya da insanların size ulaşmasını sağlamak mümkündür (<http://www.campusactivism.org/ourproject.html>).

2. Hacktivism: Hedeflenen Web sitelerinin çökertilmesi, bir Web sitesi ya da sunucunun (server) işlemez duruma getirilmesi, ya da kışkırtmak, karışıklığa yol açmak için başvuru tekniklerin tümünü kapsamaktadır. Yıkıcı bir yönü olduğu için online aktivizmin üzerinde en çok tartışılan

formu olsa da hacktivizmin amacı geleneksel aktivizm türleriyle aynıdır; kısaca sorunun hedef kitle tarafından fark edilmesini sağlamaktır (Raymond, 2003: 220). Örneğin; dünya genelinde binlerce anonim İnternet kullanıcılarından oluşan Anonymous adlı uluslararası aktivist grup, sorunu gördükleri uygulamaları genellikle devlet kurumlarına ait sitelere saldırı düzenleyerek protesto etmektedir.

Kısaca Web siteleri ve hacktivizm online aktivizmin doğrudan etki oluşturmak için kullanılan araçlarıdır. Oluşturulmak istenilen farkındalık etkisi, doğrudan amaca yönelik olduğu için metaforik bağlamda bir karşılığı yoktur. Fakat online aktivizmin dolaylı araçlarıyla oluşturulmak istenilen metaforik etkilere katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır.

3. Zincir E-Postalar: Elektronik posta, kısaca e-posta(İngilizce: e-mail) ya da elektronik ileti, İnternet üzerinden gönderilen dijital mektuptur (Karadağ, 2010: 17). E-posta adresine gelen bir iletinin bir başka e-posta kullanıcıya yönlendirilmesiyle oluşturulan zincir e-postaların aktivistler açısından amacı, domino etkisi yoluyla zincirleme bir tepki oluşturabilmektir. Domino teorisi, ilk defa 1954 yılında bir basın konferansında ABD hükümetinin ekonomik ve askeri yönden Güney Vietnam'ı desteklemesinin nedenini açıklamak amacıyla, ABD eski başkanı Dwight Eisenhower tarafından kullanılmıştır. Domino taşlarının devrildiklerinde sırayla yanlarındaki taşları da devirmeleri esasına dayalı oyundan esinlenen Eisenhower, Güneydoğu Asya ülkelerini bir domino dizisine benzeterek bir ülkenin komünist idare altına düşmesinin komşu ülkelerinde de komünizmin yayılmasına sebebiyet vereceği varsayımını savunmuştur (Wikipedia).

Danone örneği, zincir e-postalardan en çok hatırlanan ve kurumsal zarara yol açanlardan bir tanesidir. 2005 yılında, Fransız Danone'nin, Türkiye için üretilen ürünlerinin içine çocukların zihinsel ve bedensel gelişimini olumsuz etkileyecek madde koyduğunu belirten bir ileti zincir postaya dönüşmüş ve Danone'nin daha sonra yaptırdığı bir araştırma sonucuna göre 6,3 milyon kişiye ulaşmıştır. Zincir e-posta yoluyla yayılan iletinin içeriği doğru olmasa da kuruma karşı güven kaybına yol açarak sütü ürünler kategorisinde %26'lık ve çiğ süt alımlarında tüm kategori genelinde yaklaşık on beş milyon litre daralmaya sebep olmuştur (<http://www.guvenliweb.org.tr/guvenlik/content/maksatl%C4%B1-zincir-mail-olay%C4%B1-danone-sat%C4%B1%C5%9Flar%C4%B1-na-26-gerileme-zarar%C4%B1-verdi%E2%80%9333>).

4. Online imza kampanyaları: Gerçek yaşam alanındaki geleneksel aktivizm araçlarından imza kampanyalarının sanal ortamda gerçekleştirilmesidir. Amaç; kartopu etkisi yoluyla daha fazla kişiye ulaşmaktır. Kartopu etkisi, küçük önem arz eden bir durumu gittikçe büyüyerek daha ciddi bir boyuta ulaşması süreci için kullanılan mecazi bir terimdir. Tepeden yuvarlanmaya başlayan küçük bir kartopunun kar topladıkça kitlesel ve yüzeysel alan olarak genişlemesi ve buna bağlı olarak ivmesinin artması benzetme olarak kullanılmaktadır (Wikipedia). Başka bir ifadeyle yuvarlanan kartopunun giderek büyümesi sonucu hızı da artmaktadır. Toplumsal açıdan bakıldığında, herhangi bir grupta bazı üyelerin grup içindeki azınlıkla aynı görüşü paylaşmaya başlamasıyla azınlık çoğunluğa dönüşmektedir. Daha fazla insan aynı görüşte olduğunu açıkladıkça azınlığın gruptaki konumu güçlenmektedir ve sonuç olarak azınlığın etkisi çoğunluğun etkisini değiştirmektedir (Cardwell ve Flanagan, 2005: 170). Bu bağlamda online imza kampanyaları haksız bir uygulama karşısında giderek büyüyen bir tepki oluşturmak yoluyla sorunun çözülmesi için sıklıkla başvurulanan online aktivizm araçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Online dilekçeler, mektuplar ya da imza kampanyaları konusunda bazı ülkelerde düzenlemeler de mevcuttur. İngiltere'de yeni yürürlüğe giren elektronik dilekçe kurallarına göre; herhangi bir konuda belirli bir süre zarfında yüz binin üzerinde imza toplamayı başaran kampanya grupları, konunun Avam Kamarası'nda tartışılmasının önünü açmaktadır. Örneğin; İngiltere Göç İzleme Örgütü Migrationwatch UK'nin öncülük ettiği İngiltere'de ülkeye yerleşen göçmen sayısının azaltılması için İnternet üzerinden başlatılan kampanya, ilk haftasında yüz binin üzerinde imza toplayarak konunun parlamentonun gündemine taşınmasına olanak sağlamıştır (http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/11/111108_uk_immigration.shtml).

5. Sosyal Medya: Aktivistler; Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım ağları, anlık mesajlaşma programları (örneğin; Messenger) ve bloglar gibi sosyal medya araçları yoluyla haberlerin dalgalar halinde yayılmasını sağlayarak metaforik bağlamda kelebek etkisi oluşturmayı amaçlamaktadır. Edward N. Lorenz'in Kaos Teorisi ile ilgili olan kelebek etkisi, bir sistemin başlangıç verilerindeki küçük değişikliklerin büyük ve öngörülemez sonuçlar doğurabilmesine verilen addır (Wikipedia) ve Amazon Ormanları'nda bir kelebeğin kanat çırpmasıyla havada oluşacak dalgaların dünyanın bir diğer ucunda kasırgaya neden olması örneğiyle açıklanmaktadır (Turunç vd., 2009: 6). Başka bir anlatımla, kelebek etkisi gereğince bir sistemdeki çok küçük, önemsiz gibi görünen ve çoğu zaman dikkate alınmayan bir etki beklenilmeyen büyük sonuçlar yaratabilmektedir.

Örneğin; Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerinde yaşanan olayların yükselişinde sosyal paylaşım ağlarının kullanımının İngiltere'de yaşanan olaylardaki etkisi batılı uzmanlar tarafından tartışma konusu olmuştur. Hatta İngiltere'deki yağma ve kundaklama olayların yükselişinde tetikleyici ve örgütleyici etkisi olduğu gerekçesiyle Twitter ve Facebook gibi ağlarının kapatılması gündeme gelmiştir (http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/08/110812_riots_social_media.shtml, http://www.haber365.com/Haber/Ingilterede_Yasanan_Olaylar_Kelebek_Etkisi_mi/).

3. Örnek Olay İncelemesi: "İnternetime Dokunma" Eylemi

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu (BTK), 22 Ağustos 2011 itibarıyla güvenli İnternet düzenlemesi adı altında İnternete dört farklı filtre getirileceğini duyurmuştur. Bu dört filtre, "aile", "çocuk", "yurtiçi" ve "standart" paket olarak sıralanmaktadır. Düzenlemeye göre; bu paketlerde resmen "yasaklı" olmadığı halde birçok siteme girişi engellenmektedir, filtreyi aşmak ya da aşmaya çalışmak suç sayılacaktır ve İnternet aboneleri "yasa gereği" bu paketlerden birini seçmek zorundadır (<http://www.stargazete.com/guncel/-Internetime-dokunma-eylemi-dunya-basininda-haber-351979.htm>). BTK'nın bu uygulamasının sansür olduğunu belirten İnternet kullanıcıları, filtrelerle karşı İnternet aracılığıyla eylem duyurusunda bulunmuş ve 15 Mayıs 2011 Pazar günü en kalabalığı İstanbul Taksim Meydanı'nda olmak üzere Türkiye genelinde çeşitli illerde "İnternetime dokunma" eylemi gerçekleştirilmiştir.

"İnternetime dokunma" eyleminin araştırmaya konu olmasının en önemli nedeni Türkiye'de İnternet üzerinden örgütlenerek sanaldan gerçek yaşam alanına taşınan en büyük eylemlerden biri olarak değerlendirilmesidir. Bir diğer önemli nokta ise, her anlamda birçok farklı kesimden insanın bir araya gelerek tek bir ortak amaç doğrultusunda hareket etmesidir. Bu bölümde "İnternetime dokunma" eylemi; araştırmacının amacı, sorunsalı ve ilk iki bölümdeki veriler ışığında; Web sitesi, hacktizm, zincir e-posta, online imza kampanyası ve sosyal medya olmak üzere aşağıda yer alan şekilde incelenmiştir.

3.1. Web sitelerinin amacı, bilgilendirmek yoluyla farkındalık etkisi oluşturmaktır.

Online aktivizm açısından web sitelerinin amacı, bilgilendirme yoluyla farkındalık etkisi yaratarak bir sorun hakkında kamuoyunu bilinçlendirmektir. Web siteleri, sorunun kamuoyunun gündeminde yer alarak görünür olması açısından önemlidir. Bu bağlamda, BTK'nın 22 Ağustos 2011'de yürürlüğe koymayı planladığı güvenli İnternet düzenlemesine ilişkin tepkilerin, gerçekleştirilen eylem ve etkinliklerin sunumu da "www.internetimedokunma.com" web üzerinden yapılmıştır. İnternetimedokunma.com alan adının süresi 06 Nisan 2012 tarihinde dolduğu için siteme erişim mümkün olmamaktadır. Bu nedenle "www.internetimedokunma.com" sitesine ilişkin aşağıdaki veriler daha önceki tarihlerde yapılan bir ön araştırmaya dayalı bilgilerden ve google'ın çeşitli tarihlere ilişkin önbellek kayıtlarından sağlanmıştır. Buna göre bu Web sitesi yedi ana kısımdan oluşmaktadır:

1. Başlangıç: Ana sayfa niteliğinde olan başlangıç kısmında 15 Mayıs 2011 tarihinde sansüre karşı gerçekleştirilen yürüyüşle ilgili bilgi, içerik ve etkinlik görselleri yer almaktadır. İnternet sansürüyle ilgili gelişmeler düzenli olarak verilmektedir. Ayrıca İnternet kullanıcılarına yönelik birlikte hareket etmeye ve örgütlenmeye ilişkin çağrılarda bulunmaktadır.

2. #turkeynetban: İngilizce Internet Censorship in Turkey yani Türkiye’de İnternet Yasağı anlamına gelen bir kısaltmadır. Önündeki hashtag adı verilen işaret Twitter’da belirli bir konuyu belirlemek ve ayırtırmak için kullanılmaktadır. Hashtag, birden fazla sözcükten oluşuyorsa bu sözcükler mutlaka bitişik yazılmalıdır (<http://www.sabah.com.tr/Teknoloji/Haber/2011/11/17/hashtag-nedir>). www.internetimedokunma.com sitesinin bu kısmında google’ın önbellek kayıtlarında önemli bir içeriğe rastlanmamıştır.

3. Basın Açıklaması: Bu kısım, hem BTK’nın yaptığı ve kendi resmi Web sitesinde de yayınladığı basın açıklamalarından hem de “İnternete dokunma” aktivistlerinin tepkilerini içeren açıklamalardan oluşmaktadır. Basın açıklaması kısmında ayrıca 15 Mayıs Deklarasyonu adı altında konuya ilişkin önerilerin getirildiği bir açıklama da yayınlanmıştır.

4. “İnternet Manifestosu”: Bu kısımda Alman gazeteciler birliği tarafından 7 Eylül 2009’da yayınlanan İnternet manifestosunun Türkçe çevirisine yer verilmiştir.

5. İnternet ve Sansür: “İnternete dokunma” eylemi Web sitesinin bu kısmında İnternet ve sansüre ilişkin farklı tarihlerde yayınlanan yazılara yer almaktadır.

6. Sansür nedir?: Bu kısımda sansür kavramının wikipedia’da yer alan tanımlamasına yer verilmiştir. Bu tanıma göre (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Sans%C3%BCr>):

“Sansür, çeşitli kavramların çeşitli yollarla kontrol altına alınmasıdır. En somut amacı “toplumu korumak” ve devletin üzerinde kontrol sağlayacağı şekilde geliştirmektir. Genellikle toplumu etkileyen durumlarda/eylemlerde uygulanır ve ifade özgürlüğünü bastırma amacı güdebilir. Ayrıca, sansür, toplu iletişimden kimi düşünceleri ve konseptleri çıkarma yoluyla algıyı kontrol etme eylemi olarak da nitelendirilebilir. Sansüre uğrayan şeyler tek bir kelimedenden başlı başına bir kavrama kadar değişebilir ve değer sisteminden, ahlâkî yargılardan etkilenebilir”.

7. Press Release: Bu kısımda, basın açıklaması kısmında yer alan içerikler İngilizce olarak yayınlanmaktadır. Bu yolla uluslararası kamuoyunu sorunla ilgili bilgilendirmek ve destek sağlamak amaçlanmaktadır.

www.internetimedokunma.com sitesinde, yukarıda belirtilen kısımların haricinde bu eyleme destek veren diğer örgütlenmelerin web sayfalarına, ayrıca Facebook ve Twitter gibi sosyal medya araçlarına linkler verildiği görülmektedir.

3.2. Hacktivizmin amacı, kamuoyunun dikkatini çekerek farkındalık etkisi oluşturabilmektir.

Online aktivizm açısından hacktivizmin amacı, İnternet saldırıları yoluyla dikkat çekerek kamuoyunda sorunla ilgili farkındalığı arttırmaktır. Bu bağlamda, BTK’nın 22 Ağustosta yürürlüğe koymayı planladığı güvenli İnternet düzenlemesine ilişkin filtre sistemine uluslararası hackerlar topluluğu Anonymous’dan tepki gelmiştir. İnternette uygulanan “filtre” karşısında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edileceğini savunan Anonymous, Telekomünikasyon ve İnternet Başkanlığı’nın Web sitesine erişimi bir süreliğine engelleyerek İnternete erişim özgürlüğünün kısıtlanmasına karşı tepkilerini göstermiştir (<http://www.cnnturk.com/2011/bilim.teknoloji/teknoloji/06/09/anonymous.tibe.saldirdi/619484.0/index.html>). Ayrıca Anonymous’un konuyla ilgili olarak Youtube’da yayınladıkları videoda yer alan mesaj şu şekildedir (<http://www.farklihaber8.com/haber/sansurisine-anonymous-el-atti/teknolojibilim/5804.aspx>):

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları,

Biz Anonymous olarak son yıllarda Türk Hükümeti’nin Youtube, Rapidshare, Fileserve ve bunun gibi binlerce siteyi sansürlediğine şahit olduk. Son olarak hükümet Google servislerine erişimi de yasakladı.

Bu sansür hareketleri affedilemez. İnternet, hükümet korkusu olmadan bilgi paylaşımında bulunmak, tartışmak için herkesin bir araya geldiği bir yerdir, bir özgürlük platformudur. Biz Anonymous olarak hiçbir şey yapmadan beklemeyeceğiz. Hükümetin sansür yağmuruna karşı Türk Halkı ile birlikte savaşaacağız. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, Anonymous artık sizinle birlikte savaşıyor. Bizler anonimiz, Bizler çoğunluğuz, Affetmeyiz, Unutmayız, Türk Hükümeti, bekle bizi!

Anonymous'un BTK'nın güvenli İnternet düzenlemesine ilişkin tepkisi, "İnternete dokunma" eyleminin uluslararası alanda sesini duyurabildiği anlamına gelmektedir ve yerel bir eylemin uluslararası boyutta desteklenmesi açısından da önem taşımaktadır.

3.3. Zincir e-postaların amacı, tepki oluşturarak domino etkisi yaratmaktır.

Zincir e-postaların hem sorunla ilgili daha fazla kişiyi bilgilendirme hem de birbirini etkileyerek ardı ardına devrilen domino taşları gibi hızlı bir tepki oluşturmak amacıyla çeşitli eylemlerde kullanıldığı bilinmektedir. "İnternete dokunma" eylemiyle ilgili olarak yapılan araştırmada ise, konuyla ilişkin zincir oluşturan bir e-postaya rastlanılmamıştır. Onun yerine www.ihbarweb.org.tr, <http://www.sikayetvar.com> ya da BTK'nın kendi sitesi gibi önceden belirlenen adreslere, güvenli İnternet düzenlemesiyle ilgili tepki ve şikayetleri içeren toplu e-postalarının gönderildiği saptanmıştır.

3.4. Online imza kampanyalarının amacı, daha fazla kişiye ulaşarak kartopu etkisi oluşturmaktır.

İmza kampanyaları, daha fazla kişinin harekete katılımını sağlayarak yuvarlandıkça hacmi artan kartopu gibi giderek büyüyen bir etki gücü oluşturmayı amaçlamaktadır. İmzala.com sitesinde "22 Ağustos İnternet Darbesine HAYIR!" başlığı altında internette başlatılan ve daha fazla kişiye ulaşabilmek için farklı Web sitelerinden linkler verilerek yönlendirilen imza kampanyasının üst metninde yer alan mesaj şu şekildedir (<http://imza.la/22agustos>):

22 Ağustos İnternet Darbesine HAYIR!
Kurbağa misali bizi de ateşe atıyorlar! Su ısındığında artık her şey için geç olacak!
"Normal sıcaklıkta bir suyun içine koyarsanız, tehlikeden habersiz keyfine bakar. Sonra suyun sıcaklığını yavaş yavaş artırırsınız. Kurbağa hâlâ tehlikeden habersizdir. Hatta sıcaklığın da etkisiyle hafif uyuşur. Su yeterli sıcaklığa geldiğinde kurbağa artık haşlanmaya başlamıştır. Ve o kadar uyuşmuştur ki, sıçrayıp kazandan kaçacak dermanı da kalmamıştır. Zaten haşlandığının da farkında değildir artık..."
Bizi de suya attılar haberiniz olsun!
BTK'nın belirlediği 4 İnternet filtersinden birini seçmek zorunda bırakılacaksınız. Filtreyi aşmak suçtan sayılacak. Bu uygulamaya dünyada Çin, Küba, İran gibi İnternetin "tutuklu" olduğu ülkelerde kullanılıyor. Kaynak: Milliyet
Desteyiniz için teşekkür ederim.
Düzenleyen: Reyhan Çepik

Bu imza kampanyasına 34559 kişi katılmış olduğu belirlenmiştir.

3.5. Sosyal medyanın amacı, haberlerin yayılmasını sağlayarak kelebek etkisi oluşturmaktır.

Günümüzde aktivistler, haberlerin hem yerel hem ulusal bazda çok geniş kitlelere hızlı bir şekilde

de yayılmasını sağlamak amacıyla sosyal medya araçlarını etkin olarak kullanmaktadırlar. Çok küçük ya da önemsiz görünen olaylar sosyal medyada kelebek etkisi yaratarak büyük yankılar oluşturabilmektedir. Dolayısıyla sosyal medya araçları özellikle küresel ve yerel sorunlarla ilgili mesajların iletimi için anaakım medyaya karşı alternatif ve güçlü bir platform sunmaktadır. Bu bağlamda, BDK'nın güvenli internet düzenlemesine karşı yapılan "İnternetime dokunma" eylemi sosyal medyanın gücünün anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Bu eylemde özellikle etkin olarak kullanılan Facebook ve Twitter gibi sosyal medya araçları, hareketin örgütlenmesini ve yönlendirilmesini kolaylaştırmıştır.

Tüm bu tepkilerin ardından BTK geri adım atarak güvenli İnternet düzenlemesini ilk önce üç ay süreyle ertelemiştir. Daha sonra "yurtiçi" ve "standart" seçenekleri çıkartılarak sadece "aile" ve "çocuk" uygulamasının yer aldığı ayrıca uygulamanın İnternet abonelerinin tercihine bırakıldığı yani iki uygulamaya başvurmayanların İnterneti o anki koşullardan kullanmaya devam edebilecekleri yeni bir düzenlemeye gidildiği görülmüştür (<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1059033&CategoryID=77.>)

Sonuç

İnternetin kullanılmasıyla birlikte hayatımıza giren yeni kavramlardan bir tanesi de online aktivizmdir. Online aktivizm gerçek yaşam eylemlerinin İnternet aracılığıyla sanal ortamda gerçekleşmesini ifade etmektedir. Kaynaklara erişimin daha hızlı ve kolay olmasının yanında maliyetinin daha düşük olması, çift yönlü ve interaktif iletişime olanak tanınması, aktivist hareketlerde İnternetin etkin ve yaygın olarak kullanılmasının en önemli nedenleri arasındadır. Ayrıca kamuoyuna ulaşmada kontrol gücü vermesi nedeniyle anaakım medyada seslerini duyurmakta zorlanan aktivistler için İnternet alternatif bir medya aracı olarak önem kazanmaktadır.

Bu çalışma, İnternetle birlikte hayatımıza giren online aktivizmin araçlarının neler olduğunu, hangi amaçlarla kullanıldığını ve bu araçlarla oluşturulan etkilerin metaforlardan yararlanılarak açıklanmasını konu edinmektedir. Metaforların benzerliklerden yola çıkarak kavram, olgu ya da olayların anlaşılmasını kolaylaştırması nedeniyle böyle bir çözümlenmeye gidilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre; online aktivizmin doğrudan araçlarından biri olan Web Siteleri yoluyla kamuoyunun bilgilendirilmesi ve Hactivizm yoluyla soruna dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçlar doğrultusunda oluşması beklenen farkındalık etkisi metaforik bir benzetim değildir. Burada metafor kullanılmamasının nedeni bu araçlarla oluşturulmak istenilen etkinin doğrudan amaca yönelik olmasıdır. Domino etkisi, kartopu etkisi ve kelebek etkisi ise, online aktivizmin dolaylı araçlarına yönelik kullanılan metaforik benzetimlerdir. Devrilirken bir sonraki taşın da devrilmesine yol açarak zincirleme bir tepki oluşturan domino etkisi, zincir e-postalar yoluyla oluşturulmak istenilen etkiyle benzeşmektedir. Online imza kampanyaları, yuvarlanırken büyüyen ve büyüdükçe hızlanan bir kartopu gibi bir sorun etrafın oluşan kamuoyunun da giderek büyümesini ve etkinliğinin artmasını betimlemektedir. Küçük etkilerin sosyal medya aracılığıyla yayılarak büyük sonuçlara ulaşmasını ise, metaforik anlamda kelebek etkisiyle açıklamak mümkündür. Dolayısıyla araştırma sonucunda, online aktivizmin farklı araçlarının farklı etkiler oluşturmak amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Bu veriler ışığında "İnternetime dokunma" eylemi örnek olay olarak incelenmiştir. Bu eylemin araştırmaya konu olmasının nedeni, Türkiye'de İnternet üzerinden örgütlenen en büyük eylemlerden biri olarak nitelendirilmesi ve BTK'nın filtre uygulamasına karşı online aktivizmin birçok aracını etkin olarak kullanmasıdır.

Örnek olay incelemesinin sonucuna göre; www.internetimedokunma.com sitesi, eylem sürecinde kamuoyunu sürekli bilgilendirmek, desteğini almak ve örgütlenmeyi sağlamak amacıyla kullanılmıştır. Uluslararası hactivizm grubu Anonymous'un düzenlediği saldırılar ise, sorunun sadece yerel değil uluslararası kamuoyunda ses getirmesi açısından önem taşımaktadır. Domino etkisi oluşturan zincir e-postaların bu eylemde kullanılmasına rastlanılmamıştır. İmza.la.com sitesinde imzaya açılan dilekçeye farklı sitelerden linkler verilerek daha fazla kişinin katılımı sağlanmıştır. "İnternetime dokunma" eyleminde şüphesiz en büyük etkiyi sosyal medya oluşturmuştur. Bu ey-

lem, Türkiye'de sosyal medya araçları üzerinden örgütlenen en büyük eylemlerden biri olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak örnek olay incelemesinde de görüldüğü üzere, online aktivizmin her bir aracı farklı etkiler oluşturmak amacıyla kullanılmaktadır. Başka bir anlatımla, online aktivizmde kullanılan farklı araçlar yoluyla farklı etkiler oluşturularak sonuçta tek bir ortak amaca ulaşılmaya çalışılmaktadır. "İnternete dokunma" eylemlerinde bu ortak amaç, BTK'nın güvenli İnternet düzenlemesini engellemektir.

Kaynakça

- Akın, Afife İdil (2011). "Social Movements on the İnternet: The Effect and Use of Cyberactivism in Turkish Armenian Reconciliation." *Canadian Social Science*, Vol.7(2): 39.
- Bauman, Zygmunt (2005). *Bireyselleşmiş Toplum*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bayat, Asef (2006). "Ortadoğu'da Maduniyet", *Toplumsal Hareketler ve Siyaset*, Özgür Gökmen, Seçil Deren (der.). İstanbul, İletişim Yayınları.
- Cardwell, Mike ve Flanagan, Cara (2005). *Psycholog AS: The Complete Companion*, 3rd Edition, Trans-Atlantic Publications, Inc.
- Costantini, Edmond ve King, Joel (1984). "The Motives of Political Party Activists: A Factor-Analytic Exploration." *Political Behavior*, Vol. 6, No: 1: 81.
- Çelikten, Mustafa (2005). "Eğitim Sisteminde Kullanılan Kültür ve Öğretmen Metaforları." XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Kitabı, H. Kıran (ed.). Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi: 228-233.
- Deegan, Denise (1977). *Managing Activism: A Guide to Dealing With Activists and Pressure Groups*, Kogan Page.
- Güzel, Mehmet (2006). "Küreselleşme, İnternet ve Gençlik Kültürü." http://globalmedia-tr.emu.edu.tr/Bahar2006/Lisansustu_Calismalari/K_Resellesme,%20İnternet%20ve%20gen_Lik.%20mehmet%20_Zel.Pdf. Erişim tarihi: 07 Aralık 2011.
- Grunig, James E. (1997). "A Situational Theory of Publics: Conceptual History, Recent Challenges and New Research", *Public Relations Research: An International Perspective*. Danny Moss, Toby MacManus, Dejan-Vercic (eds.). London: International Thomson Business Press.
- Grunig, Larissa A. ve Grunig, James E. (2002). *David M. Dozier, Excellent Public Relations and Effective Organizations: A Study of Communication Management in Three Countries*, Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Gürçan, Halil İbrahim ve Batu, Çiğdem (2001). "İnternet Haberciliğinde Sanal Yazı İşleri ve Gazetecilikte Değişen Roller", <http://inet-tr.org.tr/inetconf7/bildiriler/72.doc>. Erişim tarihi: 14 Aralık 2011.
- John, Steve Thompson, Stuart (2003). "Activism is Dead: Long Live Activism." *New Activism And The Corporate Response*, Eds. Steve John, Stuart Thompson, New York: Palgrave Macmillan Publications.
- Kahn, Richard ve Kellner, Douglas (2004). "New Media and İnternet Activism: From the Battle of Seattle' to Blogging." *New Media&Society*, Sage Publications.
- Kim, Jeong Nam ve Sriramesh, Krishnamurthy (2009). "Activism and Public Relations." *The Global Public Relations Handbook: Theory, Research and Practice*. Krishnamurthy Sriramesh, Dejan Vercic (eds.). 2nd

Edition, Routledge Publication.

Langman, Lauren ve Morris, Douglas (2002). "İnternet Mediation: A Theory of Alternative Globalization Movements." <http://www.csudh.edu/dearhabermas/langmanbk01.htm>. Erişim Tarihi: 11 Eylül 2011.

Mankovski, Tsipi (2004). "Aktivistlerin Dünyasının Bugün İhtiyacı Olan Şey." Küresel Başkaldırı: Yirmi Birinci Yüzyıl Tiranlarına Karşı Mücadele, Ed. Nawa Welton, Linda Wolf, Aydın Ekim Savran (çev.). İstanbul: Aykırı Yayıncılık.

McCoughey, Martha ve Ayers, Michael D. (2003). "Introduction.", *Cyberactivism*. Martha McCoughey, Michael D. Ayers (eds.). Routledge Publications.

Ocak, Gürbüz ve Gündüz, Mevlüt (2006). "Eğitim Fakültesini Yeni Kazanan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Giriş Dersini Almadan Önce ve Aldıktan Sonra Öğretmenlik Mesleği Hakkındaki Metaforlarının Karşılaştırılması." *Afyon: Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2): 293-309.

Offe, Claus (1999). "Yeni Sosyal Hareketler: Kurumsal Politikanın Sınırlarının Zorlanması." *Yeni Sosyal Hareketler: Teorik Açılımlar*. Serkan Özburun (ed.). İstanbul: Kaknüs Yayınları: 7, 68, 65.

Palmer, Ian ve Lundberg, Craig C. (1995). "Metaphors of Hospitality Organizations." *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, Vol.36(3): 80-85.

Raymond, Duane (2003). "Activism: Behind Banners." *New Activism And The Corporate Response*, Eds. Steve John, Stuart Thompson, New York: Palgrave Macmillan Publications.

Sayımer, İdil (2008). *Sanal Ortamda Halkla İlişkiler*, İstanbul: Beta Yayınları.

Straubhaar, Joseph ve Larose, Robert (2008). *Media Now: Understanding Media, Culture and Technology*, 5th Edition, Thomson Learning Inc.

Tekdal, Ayşe (2005). *Çukurova Üniversitesi Bilgisayar Bilimleri Uygulama ve Araştırma Merkezindeki İnternet Laboratuvarlarını Kullanan Öğrencilerin Profili ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Thomas, Chris (2003). "Cyberactivism and Corporations." *New Activism And The Corporate Response*, Eds. Steve John, Stuart Thompson, New York: Palgrave Macmillan Publications.

Timisi, Nilüfer (2003). *Yeni İletişim Teknolojileri ve Demokrasi*, Ankara: Dost Yayınevi.

Turunç, Ömer; Altınok, Taner ve Hazır, Köksal (2009). "Değişen Güvenlik Stratejileri, Stratejik Kaos Yönetimi ve Liderlik." *Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Uluslararası Davraz Kongresi*. 6.

Vegh, Sandor (2003). "Classifying Forms of Online Activism: The Case of Cyberprotests Against The World Bank." *Cyberactivism*, Eds. Martha McCoughey, Michael D. Ayers, Routledge Publications.

YY (2010). *İnternet Sizi Bekliyor: Ailenizin İnternet Klavuzu*. Der.Levent Karadağ, İstanbul: MESS Türkiye Metal Sanayicileri Sendikası Yayını.

"Anonymous TİB'e Saldırdı." (2011). <http://www.cnnturk.com/2011/bilim.teknoloji/teknoloji/06/09/anonymous.tibe.saldirdi/619484.0/index.html>. Erişim Tarihi: 07 Aralık 2011.

"Hükümete dilekçe: İngiltere çok kalabalık!" (2011) http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/11/111108_uk_immigration.shtml. Erişim Tarihi: 08 Aralık 2011.

"İngiltere'de Yaşanan Olaylar Kelebek Etkisi mi?." (2011). http://www.haber365.com/Haber/Ingilterede_Yasanan_Olaylar_Kelebek_Etkisi_mi/. Erişim Tarihi: 08 Eylül 2011.

"İngiltere Twitter ve Facebook'a Yasağı Tartışıyor." (2011). http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/08/110812_riots_social_media.shtml. Erişim Tarihi: 08 Eylül 2011.

"Maksatlı Zincir Mail Olayı Danone Satışlarına % 26 Gerileme Zararı Verdi-3." (2011). <http://www.guvenliweb.org.tr/guvenlik/content/maksatl%C4%B1-zincir-mail-olay%C4%B1-danone-sat%C4%B1%C5%9Flar%C4%B1na-26-gerileme-zarar%C4%B1-verdi%E2%80%933>. Erişim Tarihi: 07 Aralık 2011.

"Online Activism." (2011). <http://find.galegroup.com/gic/docRetrieve.do?inPS=true&searchPageType=BasicSearchForm&prodId=GIC&docId=CP3208520316&userGroupName=gale>. Erişim Tarihi: 08 Aralık 2011.

"Sansür işine anonymous el attı!". (2011) <http://www.farklihaber8.com/haber/sansur-isine-anonymous-el-atti/teknolojibilim/5804.aspx>. Erişim Tarihi: 09 Haziran 2012.

"Web Sitesi." http://tr.wikipedia.org/wiki/Web_sitesi. Erişim Tarihi: 8 Eylül 2011.

"Domino Teorisi." http://tr.wikipedia.org/wiki/Domino_teorisi. Erişim Tarihi: 8 Eylül 2011.

"Kelebek Etkisi." http://tr.wikipedia.org/wiki/Kelebek_etkisi. Erişim Tarihi: 8 Eylül 2011.

"SnowballEffect." http://en.wikipedia.org/wiki/Snowball_effect. Erişim Tarihi: 8 Eylül 2011.

"İnternetime Dokunma Eylemi Dünya Basınında." (2011) <http://www.stargazete.com/guncel/-Internetime-dokunma-eylemi-dunya-basininda-haber-351979.htm>. Erişim Tarihi: 09 Haziran 2012.

"İnternet filtresi ertelendi, 'standart paket' kaldırıldı." (2011) <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1059033&CategoryID=77>. Erişim Tarihi: 09 Haziran 2012.

"Hashtag nedir?". (2011) <http://www.sabah.com.tr/Teknoloji/Haber/2011/11/17/hashtag-nedir>. Erişim Tarihi: 09 Haziran 2012.

<http://www.campusactivism.org/ourproject.html>. Erişim Tarihi: 09 Haziran 2012.

<http://www.farklihaber8.com/haber/sansur-isine-anonymous-el-atti/teknolojibilim/5804.aspx>. Erişim Tarihi: 09 Haziran 2012.

<http://imza.la/22agustos>. Erişim Tarihi: 09 Haziran 2012.